



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 72/2023-64

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody a Ústav na výkon väzby Leopoldov, zastúpeného JUDr. Ivanou Halahijovou, advokátkou, Kalinčiakova 33, Bratislava, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 To 7/2013 z 13. mája 2014 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Tdo V 11/2017 zo 17. mája 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 2 Tdo V 11/2017 zo 17. mája 2021 **b o l o p o r u š e n é** právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Tdo V 11/2017 zo 17. mája 2021 **z r u š u j e** v časti výroku vzťahujúcej sa na osobu sťažovateľa [REDAKOVANÉ] a **v e c m u v z r u š e n e j č a s t i v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **797,31 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. augusta 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 17 ods. 2, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv podľa čl. 8 ods. 2, čl. 38 ods. 2 a čl. 40

ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Špecializovaného trestného súdu v Pezinku (ďalej len „špecializovaný trestný súd“) č. k. PK-1T 10/2012-5692 z 28. mája 2013 (ďalej aj „rozsudok špecializovaného trestného súdu“) a rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto nálezu. Sťažovateľ navrhuje rozsudok špecializovaného trestného súdu, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 4 To 7/2013 z 13. mája 2014 (ďalej aj „rozsudok najvyššieho súdu“) a uznesenie najvyššieho súdu č. k. 2 Tdo V 11/2017 zo 17. mája 2021 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu“; spolu s rozsudkom najvyššieho súdu ďalej aj „napadnuté rozhodnutia“) zrušiť. Zároveň navrhuje priznať mu primerané finančné zadosťučinenie 15 000 eur, ako aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 72/2023-37 z 9. februára 2023 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v časti, v ktorej sťažovateľ namieta porušenie základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy, práv podľa čl. 8 ods. 2, čl. 38 ods. 2 a čl. 40 ods. 3 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 4 To 7/2013 z 13. mája 2014 a uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Tdo V 11/2017 zo 17. mája 2021. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že rozsudkom špecializovaného trestného súdu bol sťažovateľ (okrem iných) uznaný za vinného:

- v 1. bode zo zločinu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona;
- v 2. bode z obzvlášť závažného zločinu obmedzovania osobnej slobody podľa § 183 ods. 1 a 2 písm. a) a ods. 4 písm. c) s poukazom na § 138 písm. a) a § 141 písm. a) Trestného zákona;
- vo 4. bode z obzvlášť závažného zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1 a 2 písm. a) a ods. 4 písm. c) s poukazom na § 138 písm. a) a j) a § 141 písm. a) Trestného zákona;
- v 5. bode zo zločinu poškodzovania cudzej veci podľa § 245 ods. 1 a 3 písm. a) a ods. 4 písm. b) s poukazom na § 141 písm. a) Trestného zákona;
- v 6. bode zo zločinu poškodzovania cudzej veci podľa § 245 ods. 1 a 2 písm. a) a ods. 4 písm. b) s poukazom na § 141 písm. a) Trestného zákona a
- v 10. bode z obzvlášť závažného zločinu úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 1 a 3 písm. b) s poukazom na § 141 písm. a) Trestného zákona v štádiu prípravy podľa § 13 ods. 1 Trestného zákona na tom skutkovom základe, ako to je uvedené vo výrokovej časti rozsudku, za čo bol odsúdený podľa § 144 ods. 3 Trestného zákona s poukazom na § 37 písm. a) a h) Trestného zákona s použitím § 38 ods. 2 a 7, § 39 ods. 2 písm. a) a ods. 3 písm. a) a § 41 ods. 2 Trestného zákona na úhrnný trest odňatia slobody vo výmere dvadsiatich piatich rokov.

Zároveň špecializovaný trestný súd podľa § 48 ods. 3 písm. b) Trestného zákona sťažovateľa zaradil na výkon trestu odňatia slobody do ústavu na výkon trestu s maximálnym stupňom stráženia a podľa § 76 ods. 1 a § 78 ods. 1 Trestného zákona mu uložil ochranný dohľad na tri roky. V zmysle § 83 ods. 1 písm. e) Trestného zákona tiež rozhodol, že zhabáva originály listín

pochádzajúcich od sťažovateľa, ktoré boli nájdené 20. apríla 2011 v Ústave na výkon väzby Leopoldov, a originály listín u neho zaistené 20. mája 2011 pred stretnutím s obhajcom, pričom vlastníkom veci sa podľa § 83 ods. 2 Trestného zákona stal štát. V zmysle § 287 ods. 1 Trestného poriadku ho tiež zaviazal na náhradu škody jednotlivým poškodeným špecifikovaným v rozsudku špecializovaného trestného súdu.

4. Proti všetkým výrokom rozsudku špecializovaného trestného súdu podal sťažovateľ [a ďalší obžalovaní a proti výrokom o treste aj prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „úrad špeciálnej prokuratúry“)] odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd rozsudkom č. k. 4 To 7/2013 z 13. mája 2014 tak (okrem iného, pozn.), že podľa § 319 Trestného poriadku odvolanie sťažovateľa (a prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry, ako aj ďalších troch obžalovaných) zamietol.

5. Proti rozsudku najvyššieho súdu podal sťažovateľ (okrem iných) dovolanie z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c), e), g) a i) Trestného poriadku, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením č. k. 2 Tdo V 11/2017 zo 17. mája 2021 tak, že ho v zmysle 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Proti napadnutým rozhodnutiam podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje v niekoľkých argumentačných okruhoch.

7. V súvislosti so svedkom [REDAKOVANÉ] sťažovateľ namieta použitie dôkazov zabezpečených po 23. marci 2011, a to tak všetkých nasledujúcich výpovedí tohto svedka, ako aj priestorových zvukových záznamov, ktorých použitie v trestnom konaní nebolo podľa jeho názoru a s poukazom na judikatúru najvyššieho súdu (uznesenie najvyššieho súdu č. k. 2 To 15/2015 z 25. októbra 2016, Zbierka stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2017) možné. Uvádza, že s touto jeho argumentáciou sa najvyšší súd v podstate stotožnil, avšak aj tak v rámci rozhodovania o (ním) podanom dovolaní dospel k nesprávnemu záveru, že obvinení nenamietali použiteľnosť uvedených dôkazov. Prezentuje názor, že najvyšší súd si „celkom zjavne nedôsledne naštudoval predmetný spisový materiál“, keďže na nezákonnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní a porušenie § 117 Trestného poriadku a od toho sa odvíjajúcu nezákonnosť získaných dôkazov poukazyval v rámci podaného odvolania, ako aj jeho doplnenia (ktorého rozhodnú časť v ústavnej sťažnosti citoval). Sťažovateľ uvádza, že nezákonnosť konania svedka [REDAKOVANÉ] namietal, pričom úlohou všeobecných súdov je podľa jeho tvrdenia „nezákonnosť jeho konania skúmať a s poukazom na nezákonnosť jeho konania prijať záver o nepoužiteľnosti následne získaných dôkazov“. Najvyšší súd (odvolací a ani dovolací senát) sa týmito jeho námietkami nezaoberal, keď sa obmedzil na konštatovanie, že obsah sťažovateľovho doplnenia odvolania nemožno klasifikovať ako námietku použiteľnosti výpovedí svedka [REDAKOVANÉ] po 23. marci 2011. V tejto súvislosti upriamil pozornosť aj na odvolanie obhajcu [REDAKOVANÉ], ktorý predmetnú skutočnosť v podanom odvolaní namietal, ako aj na to, že súd je priamo z úradnej moci povinný skúmať zákonnosť predložených dôkazov, pričom nie je povinnosťou obvinených upozorňovať súd na nezákonnosť dôkazov predložených prokuratúrou. Sťažovateľ dopĺňa, že zaznamenanie priestorového odposluchu

na základe príkazov sudcov pre prípravné konanie nebolo v súlade s Trestným poriadkom, keďže tieto neboli riadne odôvodnené.

8. Sťažovateľ ďalej namieta, že mu neboli doručené odvolania ostatných obžalovaných pred verejným zasadnutím, a teda nemal možnosť sa s nimi dôsledne oboznámiť. Vyplývala z nich pritom podstatná zmena dovtedajších postojov obžalovaných [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], ktorí sa nielen priznávali k vlastnej trestnej činnosti, ale usvedčovali z páchania trestnej činnosti aj jeho samotného. Sťažovateľ uvádza, že najvyšší súd priznal zásah do jeho práv v súvislosti s predmetnou námietkou, avšak nie takej intenzity, že by dosahovala zásadné porušenie jeho práva na obhajobu, keďže odvolací súd na verejnom zasadnutí oboznámil podstatný obsah spisu, a súčasne sa aj [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] vyjadrovali k svojim podaniam, k čomu sťažovateľ nemal pripomienky. Konštatuje porušenie práva na obhajobu, ako aj jeho práva na spravodlivý proces tak zo strany špecializovaného trestného súdu, ako aj najvyššieho súdu [s poukazom na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) z 12. 11. 2019, Adamčo proti Slovenskej republike, č. 45084/14].

9. Porušenie práva na obhajobu a práva na spravodlivé súdne konanie sťažovateľ vidí aj v súvislosti so zamietnutím jeho návrhu na doplnenie dokazovania výsluchom svedka [REDAKOVANÉ] bez akéhokoľvek odôvodnenia. Uvádza, že špecializovaný trestný súd odkázal na nemožnosť jeho zabezpečenia v prípravnom konaní, pričom sám sa ani nepokúsil o jeho predvolanie. Výsluch tejto osoby bol pritom dôležitý tak pre posúdenie skutkového stavu, ako aj právnej kvalifikácie. Sťažovateľ argumentuje, že skutky v bode 4 a 5 rozsudku špecializovaného trestného súdu boli preukazované vo vzťahu k jeho osobe len na základe výpovede svedka [REDAKOVANÉ], podľa ktorého mal byť ich objednávateľom práve [REDAKOVANÉ].

10. Sťažovateľ tvrdí, že v dovolaní namietal znenie skutkových viet popisujúcich jednotlivé skutky, v ktorých nie je explicitne konštatované, že by boli spáchané členmi zločineckej skupiny. Námietka sťažovateľa smeruje proti uzneseniu najvyššieho súdu v časti, v ktorej poukázal na to, že štruktúra zločineckej skupiny bola popísaná v skutku v bode 1 rozsudku špecializovaného trestného súdu. Takýto „odkaz“ (pri posudzovaní právnej kvalifikácie skutku) na iný skutok sťažovateľ považuje za popretie účelu zákona. Sťažovateľ tiež prezentuje názor, že právna úprava platná v rozhodnom čase odporuje zásade, že nikto nemôže byť opakovane trestaný za ten istý skutok – *ne bis in idem* z dôvodu, že trestné je samotné členstvo v zločineckej skupine a zároveň spáchanie trestného činu v rámci členstva v zločineckej skupine, čo spôsobuje „*drakonicke zvyšovanie trestnej sadzby na doslova likvidačné tresty*“.

11. Sťažovateľ argumentuje, že v dovolaní namietal zaujatosť senátu špecializovaného trestného súdu, pričom sa nestotožňuje so spôsobom, akým sa najvyšší súd k predmetnej časti vyjadril, keďže len poukázal na zjednocujúce stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. k. Tpj 11/2017 z 5. apríla 2017 pod č. 15 (ďalej aj „stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu“). Je toho názoru, aby „*výklad tak závažnej otázky, na riešenie ktorej existujú rôzne názory priamo na Najvyššom súde, poskytol Ústavný súd Slovenskej republiky, ako orgán, ktorému je určená právomoc výklad práva poskytovať*“.

12. Dňa 15. decembra 2021 bolo ústavnému súdu doručené doplnenie ústavnej sťažnosti, v ktorom sťažovateľ poukázal na rozsudok ESLP z 25. 11. 2021 vo veci Mucha proti Slovenskej republike (ďalej aj „rozsudok ESLP vo veci Mucha proti Slovenskej republike“), v súvislosti

s ktorým akcentuje potrebu prihliadnuť naň pri posudzovaní jeho ústavnej sťažnosti. V konkrétnostiach uvádza: „... Špecializovaný trestný súd v Pezinku v senáte zloženom z predsedu senátu [REDAKOVANÉ] a členov senátu [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] mimo iné rozsudkom zo dňa 13.8.2012, pod spisovou značkou PK-1T/10/2012, schválil na hlavnom pojednávaní dohodu o vine a treste podľa § 334 ods. 4 Trestného poriadku uzavretú dňa 13.8.2012 medzi prokurátorom Úradu špeciálnej prokuratúry a obžalovaným [REDAKOVANÉ] a obžalovaným [REDAKOVANÉ], na podklade ktorej bol obžalovaný [REDAKOVANÉ] uznaný vinným zo spáchania skutkov v bode 1.) a 5.) napadnutého rozsudku Špecializovaného trestného súdu zo dňa 28.5.2013. Už na začiatku dokazovania na hlavnom pojednávaní – dokonca pred samotným prednesom obžaloby, tak senát Špecializovaného trestného súdu schválením dohody o vine a treste prejedlikoval vinu nielen obžalovaných, ktorí uzavreli dohodu o vine a treste, ale aj ostatných obžalovaných, t. j. aj sťažovateľovu pokiaľ ide o skutky v bode 1.) a 5.) napadnutého rozsudku Špecializovaného trestného súdu zo dňa 28.5.2013.“

13. Ďalšie doplnenie ústavnej sťažnosti bolo ústavnému súdu doručené 23. mája 2022. Išlo o reakciu samotného sťažovateľa (nie jeho právneho zástupcu) na uznesenie ústavného súdu č. k. I. ÚS 48/2022-15 z 26. januára 2022, ktorým bola odmietnutá ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ] ako (sťažovateľovho) spoluobžalovaného v dotknutej trestnej veci. V danom podaní sťažovateľ zopakoval argumentáciu o nezákonnosti odposluchov a «činnosti svedka [REDAKOVANÉ] ktorú vykonával ako agent, hoci ním „de iure“ nebol». Sťažovateľ zdôrazňuje schválenie dohody o vine a treste [REDAKOVANÉ], v ktorej podľa jeho názoru špecializovaný trestný súd verejne prejedlikoval vinu aj za skutky iných osôb, ktorých sa dohoda netýkala, a to ešte pred tým, ako by vykonal dokazovanie. Táto dohoda je súčasťou trestného konania (sťažovateľa, pozn.) vedeného špecializovaným trestným súdom pod sp. zn. PK-1 T 10/2012 a bola vyhlásená v zložení senátu špecializovaného trestného súdu, ktorý následne odsúdil ostatných spoluobžalovaných „a de facto ani inak konať nemohol, lebo by nezachoval súlad s predchádzajúcim rozsudkom o vine a treste“. Podrobne pritom popisuje jednotlivé časti rozsudku ESLP z 25. 11. 2021 vo veci Mucha proti Slovenskej republike (body 49 až 67), pričom označuje tie, v ktorých vidí totožnosť s jeho trestnou vecou.

14. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie (bod 2 tohto nálezu, pozn.) sťažovateľ doručil ústavnému súdu 17. februára 2023 ďalšie doplnenie ústavnej sťažnosti. V ňom opätovne akcentuje závery rozhodnutia ESLP z 25. novembra 2021 vo veci Mucha proti Slovenskej republike. Nad rámec už uvedeného upriamil pozornosť na existenciu uznesenia najvyššieho súdu č. k. 4 Tost 24/2022 z 22. novembra 2022, ktorým najvyšší súd rozhodol o sťažnosti [REDAKOVANÉ] proti uzneseniu špecializovaného trestného súdu č. k. 1 Nt 1/2022 z 2. augusta 2022 o zamietnutí jeho návrhu na obnovu konania podaný v nadväznosti na rozsudok ESLP z 25. novembra 2021. Najvyšší súd uvedené rozhodnutie špecializovaného trestného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Sťažovateľ ďalej poukázal na rozhodnutie ESLP z 15. decembra 2022 vo veci Vasaráb a Paulus proti Slovenskej republike (v súvislosti s otázkou vykonávania dokazovania).

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

15. Najvyšší súd sa k ústavnej sťažnosti vyjadril prostredníctvom vo veci konajúceho predsedu senátu, ktorý v rozsahu sťažovateľom uplatnených námietok odkázal na obsah napadnutých rozhodnutí, v ktorých sa (podľa jeho presvedčenia) príslušné senáty jeho námietkami zaoberali.

III.2. Replika sťažovateľa:

16. Sťažovateľ vo svojej replike podrobne popísal tri rozhodnutia ESLP a aplikovateľnosť ich záverov na jeho trestné konanie. Konkrétne išlo o rozsudok vo veci Adamčo proti Slovenskej republike z 12. 11. 2019, č. 45084/14, na ktorý odkázal v súvislosti s argumentáciou o nedoručení mu odvolania ostatných (v tom čase) spoluobžalovaných, z ktorých vyplývala podstatná zmena ich dovtedajších postojov. Opätovne upriamil pozornosť aj na rozsudok vo veci Mucha proti Slovenskej republike z 25. novembra 2021, č. 63703/19, a to v súvislosti s otázkou namietanej zaujatosti vo veci konajúceho senátu špecializovaného trestného súdu a vysporiadania sa s touto otázkou zo strany najvyššieho súdu. Poukázal aj na obdobnosť tohto prípadu s jeho trestným konaním. V súvislosti s namietaným nevykonaním navrhovaného dokazovania a nedostatočnosti vysporiadania sa s takým postupom sťažovateľ akcentoval rozsudok ESLP Vasaráb a Paulus proti Slovenskej republike z 15. decembra 2022, č. 28081/19 a 29664/19. V súvislosti s predmetnými skutočnosťami poukazuje na porušenie práva na spravodlivé súdne konanie.

17. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov vrátane ich príloh a vyžiadanej časti spisu špecializovaného trestného súdu predložených ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

18. Podstata ústavnej sťažnosti sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením označených práv (bod 1 v spojení s bodom 19 tohto nálezu, pozn.) je založená na tvrdení o a) nedostatočnom a nesprávnom vyhodnotení jeho argumentov o nezákonne získaných dôkazoch; b) neodstránení pochybenia spočívajúceho v nedoručení mu odvolaní ostatných (v tom čase) obžalovaných (pred konaním verejného zasadnutia), z ktorých vyplývala podstatná zmena ich dovtedajších postojov; c) absencii odôvodnenia zamietnutia návrhu sťažovateľa na doplnenie dokazovania výsluchom svedka [REDACTED] a o d) nedostatočnom a nesprávnom posúdení otázky namietanej zaujatosti/absencie nestrannosti senátu špecializovaného trestného súdu zo strany najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho.

19. Ústavný súd považoval v prvom rade za nevyhnutné ustáliť, vyslovenia porušenia ktorých práv sa sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom domáha. V návrhu na rozhodnutie, t. j. v petite ústavnej sťažnosti sťažovateľ síce označil základné práva a slobody, ktorých porušenie tvrdí, avšak tieto práva bližšie pomenoval len vo vzťahu k namietanému čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 48 ods. 2 ústavy (k tomuto článku je pomenovanie nesprávne). K špecifikácii ostatných označených

článkov (bod 1 tohto nálezu, pozn.) formou citácie a zvýraznenia jednotlivých namietaných častí označených článkov pristúpil v časti IV ústavnej sťažnosti. K predmetnému konštatovaniu uvádza, že doslovná citácia príslušných ustanovení v ústavnej sťažnosti nie je nevyhnutná, treba však namietané porušené základné právo alebo slobodu označiť dostatočne určito, najmä tam, kde príslušné ustanovenie ústavy či kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy o základných ľudských právach a slobodách obsahuje viacero práv. V tomto kontexte je zároveň potrebné uviesť, že viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti najmä petitom, teda tou časťou ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha, čím zároveň vymedzí rozsah predmetu konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Takto vymedzený rozsah prieskumu ústavného súdu môže byť vo výnimočných okolnostiach modifikovaný (zvyčajne rozšírený) dôvodmi ústavnej sťažnosti (tak ako to *expressis verbis* vyplýva z § 45 zákona o ústavnom súde), z ktorých ale musí zrozumiteľne vyplývať nespochybniteľný záujem sťažovateľa podrobiť ústavnoprávnemu prieskumu konkrétne a adresne vymedzené rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah (vymedzený predmetom, subjektom a inými, najmä časovými súvislosťami), na čo musí nevyhnutne vecne nadväzovať aj pregnantná súvzťažná ústavnoprávna argumentácia sťažovateľa. Jedine za kumulatívneho splnenia týchto podmienok je tak potom možné prekročiť petit ústavnej sťažnosti pri rešpektovaní ontologickej podstaty tohto ústavného inštitútu, potierajúc pritom prehnajú ústavnoprávnu solemnitú, ktorej dôsledky by mohli ohroziť materiálnu ochranu sťažovateľových základných práv a slobôd (č. k. I. ÚS 514/2020 z 18. novembra 2020, č. 84/2020 ZNaU). Ústavný súd sumarizuje, že v okolnostiach preskúmvanej veci definoval súvzťažnú ústavnoprávnu argumentáciu (mimo pomenovaných práv) aj vo vzťahu k čl. 17 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy a 6 ods. 2 dohovoru. Namietaný čl. 6 ods. 3 dohovoru obsahuje katalóg viacerých konkrétnych spôsobov „možného“ zásahu orgánu verejnej moci napr. do osobnej slobody fyzickej osoby, ktorých konkrétne označenie (namietaného písmena) však nebolo prenesené ani do petitu ústavnej sťažnosti. Článok 8 ods. 2, čl. 38 ods. 2 a čl. 40 ods. 3 listiny zasa neboli pomenované ani v rámci časti IV ústavnej sťažnosti, t. j. absentuje ich pomenovanie v petite ústavnej sťažnosti, ako aj ich označenie v časti IV ústavnej sťažnosti. V nadväznosti na popísané skutočnosti preskúmal ústavnú sťažnosť tak, ako je uvedené v nasledujúcich bodoch tohto nálezu.

20. Ústavný súd pristúpil k preskúmaniu prednesených námietok sťažovateľa v rozsahu a z dôvodov, ktoré tento uviedol vo svojej ústavnej sťažnosti, zamerajúc pritom svoju pozornosť na ústavnoprávne aspekty namietaných väd napadnutých rozhodnutí (časť II a bod 18 tohto nálezu, pozn.). V rozsahu tohto nálezu preskúmal, či skutočnosti namietané sťažovateľom v jeho ústavnej sťažnosti majú oporu v spise a sú svojou povahou a intenzitou spôsobilé odobriť záver o porušení základných práv sťažovateľa a následne privodiť kasačný zásah zo strany ústavného súdu.

IV.1. K namietanému porušeniu práv uznesením najvyššieho súdu:

IV.1.1. K namietanému porušeniu práv v kontexte posúdenia dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku:

21. Ústavný súd sa v prvom rade zameril na posúdenie argumentácie sťažovateľa o zaujatosti vo veci konajúceho senátu prvostupňového súdu, s ktorou sa podľa jeho názoru najvyšší súd v rámci dovolacieho konania nevysporiadal ústavne akceptovateľným spôsobom, keďže poukázal len na zjednocujúce stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. k. Tpj 11/2017

z 5. apríla 2017 pod č. 15. Predmetné tvrdenie sťažovateľ rozvinul v doplneniach ústavnej sťažnosti o poukaz na podobnosť okolností jeho prípadu s tými, ktoré sú obsahom rozsudku ESLP vo veci Mucha proti Slovenskej republike, v ktorom ESLP pristúpil k vysloveniu porušenia práva na spravodlivé súdne konanie.

22. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (a medzi ktorými niet zásadných odlišností), patrí právo domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu), ale aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktorá má byť v konkrétnom prípade poskytnutá.

23. Nestrannosť sudcu, ktorý rozhoduje spor, je kľúčovou hodnotou súdnej moci. Len nestranné rozhodnutie môže byť spravodlivé. Nezávislosť súdov a sudcov ako dôležitá hodnota právneho štátu, ktorú ústavný súd intenzívne chráni, má v zmysle judikatúry tohto súdu len inštrumentálny význam (porovnaj PL. ÚS 52/99). Cieľ, ktorému nezávislosť slúži, je práve nestrannosť. Nestrannosťou treba rozumieť absenciu predsudkov (zakorenených úsudkov či názorov, ktoré nie sú založené na spoľahlivom poznaní, ale len na predpoklade) alebo predpojatosti (subjektivismu, neobjektivismu, straníckosti). Nestrannosť nemá význam len z hľadiska vysluhovanej spravodlivosti pre konkrétny prípad, ale má aj širšie súvislosti. Prostredníctvom nestrannosti sudcov sa naplňujú postuláty právneho štátu, akými sú rovnosť, legitímne očakávania, právna istota, dôvera v právo, jeho neutralita či spravodlivosť (m. m. II. ÚS 36/2012, II. ÚS 44/2013, III. ÚS 39/2021, IV. ÚS 44/2023).

24. Fundamentálnou úlohou ústavného súdu bolo teda v prvom rade preskúmať relevantnosť argumentácie sťažovateľa o neústavnom vysporiadaní sa najvyššieho súdu s jeho námietkou zaujatosti/absencie nestrannosti senátu špecializovaného trestného súdu vzhľadom na prejudikovanie sťažovateľovej viny už v rozhodnutí o schválení dohody o vine a treste iných obvinených.

25. S poukazom na závery rozsudku ESLP vo veci Mucha proti Slovenskej republike sťažovateľ v konkrétnostiach poukázal na rozsudok špecializovaného trestného súdu č. k. PK-1 T 10/2012-4130 z 13. augusta 2012, ktorý v senáte zloženom z predsedu senátu [REDAKOVANÉ] a členov senátu [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] schválil dohodu o vine a treste uzatvorenú medzi prokurátorom úradu špeciálnej prokuratúry a obžalovaným [REDAKOVANÉ] a medzi prokurátorom úradu špeciálnej prokuratúry a obžalovaným [REDAKOVANÉ] (ďalej len „dohoda o vine a treste z 13. augusta 2012“). Na jej podklade bol [REDAKOVANÉ] uznaný za vinného zo spáchania skutku v bode 1 a 3 predmetného rozsudku, v ktorého skutkových vetách bol sťažovateľ (okrem iných, pozn.) označený svojím menom a priezviskom ako účastný na týchto skutkoch, čím mal prvostupňový súd prejudikovať jeho vinu skôr, ako bol sťažovateľ právoplatne odsúdený. Sťažovateľ zdôraznil, že senát špecializovaného trestného súdu v tom istom zložení jeho členov následne rozhodol o jeho odsúdení rozsudkom č. k. PK-1 T 10/2012-5692 z 28. mája 2013 (skutky v bodoch 1 a 5).

Judikatúra najvyšších súdnych autorít

26. Ústavný súd považuje za potrebné najskôr poukázať na dotknutú judikatúru Súdneho dvora Európskej Únie (ďalej len „Súdny dvor“), ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva, na ktorú poukázal aj najvyšší súd v namietanom uznesení vydanom v dovolacom konaní.

27. Už rozsudok Súdneho dvora vo veci C-377/2018 z 5. septembra 2019 sa týkal riešenia prejudiciálnej otázky vo vzťahu k správnej interpretácii práva na prezumpciu neviny v situácii, keď je stíhaných viacero osôb za organizovanú trestnú činnosť, pričom jedna z týchto osôb sa rozhodne spolupracovať a uzatvoriť dohodu o vine a treste v samostatnom konaní. Špecializovaný trestný súd v Bulharsku sa Súdneho dvora, opýtal či je v kontexte dohody, ktorou sa vina vopred uznáva, uzatvorenej medzi orgánom činným v trestnom konaní a osobou obvinenou zo spáchania trestného činu formou spolupáchateľstva právo na prezumpciu neviny prekážkou pravidla vnútroštátneho procesného práva, ktoré vyžaduje, aby sa v tejto dohode uvádzala účasť ostatných osôb, ktoré sú obvinené v samostatnom konaní, na tomto trestnom čine a aby v nej boli tieto osoby identifikované. S poukazom na judikatúru ESĽP (rozhodnutie ESĽP z 27. februára 2014 vo veci Karaman v. Nemecko, ES:ECHR:20140227JUD001710310, bod 63), ako aj na to, čo v podstate uviedol generálny advokát v bode 91 svojich návrhov, Súdny dvor vyhodnotil, že je potrebné čl. 4 ods. 1 smernice 2016/343 vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby sa v dohode, akou je dohoda vo veci samej, ktorú musí vnútroštátny súd schváliť, uvádzala účasť obvinených osôb, iných ako je osoba, ktorá túto dohodu uzavrela, a takto uznala svoju vinu, ale o ktorých sa rozhodne osobitne a označia sa jednak pod podmienkou, že toto uvedenie je nevyhnutné na kvalifikáciu právnej zodpovednosti osoby, ktorá uvedenú dohodu uzavrela, a jednak že v tej istej dohode sa jasne uvádza, že tieto ostatné osoby sú stíhané v rámci samostatného trestného konania a že ich vina nebola zákonným spôsobom preukázaná. Z uvedených právny záverov tak vyplynuli dve podmienky, a teda že prezumpcia neviny nie je porušená v prípade, ak je uvádzanie označenia aj iných osôb, ktoré sa mali podieľať na trestnej činnosti, nevyhnutné pre právnu kvalifikáciu skutku osoby, ktorá má byť odsúdená (dohoda o vine a treste), a súčasne je v dotknutom rozhodnutí jednoznačne a jasne uvedené, že ostatným osobám ešte nebola vina zákonným spôsobom preukázaná.

28. Uznesenie Súdneho dvora vo veci C-709/2018 z 28. mája 2020 sa týkalo riešenia ďalšej prejudiciálnej otázky, tentokrát už podanej zo strany Slovenskej republiky. Špecializovaný trestný súd sa Súdneho dvora opýtal tri otázky. Vo vzťahu k prvej z nich a prvej časti druhej z nich Súdny dvor zhrnul, že špecializovaný trestný súd sa v podstate pýtal, či sa čl. 3 a 4 ods. 1 smernice 2016/343 v spojení s čl. 47 druhým odsekom a čl. 48 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) majú vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby v rámci trestného konania začatého proti dvom osobám vnútroštátny súd najprv uznesením prijal vyhlásenie o vine prvej osoby pre trestné činy uvedené v obžalobe údajne spáchané v spolupáchateľstve s druhou osobou, ktorá neurobila vyhlásenie o vine, a následne rozhodol po vykonaní dokazovania vzťahujúceho sa na skutky vytýkané tejto druhej osobe o jej vine. V rozsahu tejto otázky Súdny dvor odkázal na svoje rozhodnutie C-377/2018 z 5. septembra 2019 a jeho uplatnenie *mutatis mutandis* s tým, že citované články smernice a charty nebránia tomu, aby v rámci trestného konania začatého proti dvom osobám vnútroštátny súd najprv uznesením prijal vyhlásenie o vine prvej osoby pre trestné činy uvedené v obžalobe údajne spáchané v spolupáchateľstve s druhou osobou, ktorá neurobila vyhlásenie o vine, a následne rozhodol po vykonaní dokazovania vzťahujúceho

sa na skutky vytýkané tejto druhej osobe o jej vine pod podmienkou, že uvedenie druhej osoby ako spolupáchateľa údajne spáchaných trestných činov je nevyhnutné na kvalifikáciu právnej zodpovednosti osoby, ktorá urobila vyhlásenie o vine, a súčasne, že v tom istom uznesení a/alebo obžalobe, na ktorú sa toto uvedené uznesenie odvoláva, sa jasne uvedie, že vina tejto druhej osoby nebola zákonným spôsobom preukázaná a bude predmetom samostatného vykonania dokazovania a rozhodnutia. Ďalšie otázky vyhodnotil Súdny dvor za zjavne neprípustné.

29. Ústavný súd považuje na tomto mieste za nevyhnutné zdôrazniť, že výklad pravidla práva Spoločenstva, ktorý podáva Súdny dvor v rámci výkonu svojej právomoci, objasňuje a v prípade potreby spresňuje význam a pôsobnosť tohto pravidla tak, ako sa má alebo sa malo chápať a uplatňovať od okamihu, keď nadobudlo účinnosť (pozri rozsudky z 27. 3. 1980, Denkavit italiana, 61/79, Zb. s. 1205, bod 16; z 10. 2. 2000, Deutsche Telekom, C-50/96, Zb. s. I-743, bod 43, ako aj Kühne & Heitz, bod 21). Inak povedané, rozsudok v prejudiciálnom konaní nemá konštitutívny, ale len deklaratórny charakter s tým dôsledkom, že jeho účinky sa v zásade vracajú do času nadobudnutia účinnosti pravidla, ktoré je predmetom výkladu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. 10. 1995, Richardson, C-137/94, Zb. s. I-3407, bod 33) (m. m. Kempfer, C-2/06, z 12. 2. 2008, Zb. s. I-411, bod 35).

30. Dotknutou otázkou (zachovaním práva na spravodlivý proces v spojení s právom na prezumpciu neviny a nestranný súd) sa zaoberal aj Európsky súd pre ľudské práva v rozsudku EŠLP Mucha proti Slovenskej republike, ktorý v tomto prípade poukázal (aj) na závery pertraktovanej judikatúry Súdneho dvora (bod 28 a 29 tohto nálezu). Z predmetného rozsudku vyplýva, že pri uplatnení zásad týkajúcich sa nestrannosti v kontexte účasti sudcu na predchádzajúcich rozhodnutiach v tej istej veci vyslovil opodstatnenosť pochybností [REDAKOVANÉ] o nestrannosti prvostupňového súdu a porušenie jeho práva byť považovaný za nevinného až do preukázania jeho viny zákonným spôsobom. V tejto súvislosti bolo preto konštatované porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru. V konkrétnostiach EŠLP uviedol, že zmienky o sťažovateľovi ([REDAKOVANÉ]) a jeho konaní v rozsudkoch týkajúcich sa jeho spolupáchateľov (organizovaná trestná činnosť) nebolo možné považovať za sformulované tak, aby sa zabránilo prípadnému predbežnému úsudku o jeho vine, t. j. aby naznačovali, že v danom čase bol „iba“ obvinený a bol stíhaný v samostatnom trestnom konaní. Zároveň sa ani v ich odôvodnení a ani na inom mieste neobjavila formulácia či iné vysvetlenie v zmysle, že by jeho vina nebola právoplatne preukázaná. Predmetné skutočnosti EŠLP konštatoval napriek skutočnosti, že rozsudky odsudzujúce spolupáchateľov odkazovali na sťažovateľa [REDAKOVANÉ] ([REDAKOVANÉ]) v dotknutej veci len jeho iniciálkami a prezývkou (považoval za zrejmé, že súd prvého stupňa dôkladne poznal jeho totožnosť). Z odôvodnenia ďalej vyplýva, že prvostupňový súd v pertraktovanej veci považoval usvedčenie spolupáchateľov sťažovateľa za súčasť konania vedeného proti nemu, t. j. mal podnet na zachovanie súladu s predchádzajúcimi rozsudkami. Zároveň poukázal na to, že skutkové vymedzenie trestných činov pripisovaných sťažovateľovi ([REDAKOVANÉ]) v danej veci bolo totožné s trestnými činmi jeho spolupáchateľov.

31. Ústavný súd v tomto náleze nasledoval aplikačné východiská vyplývajúce z už uvedenej judikatúry Súdneho dvora a EŠLP. Vychádzal pritom z ich spoločných kritérií nevyhnutných pre posúdenie tejto časti ústavnej sťažnosti, ktoré spočívali v tom, a) či bolo označenie sťažovateľa ([REDAKOVANÉ]), ktorý sa mal podieľať na dotknutej trestnej činnosti, nevyhnutné pre právnu kvalifikáciu skutku osoby, ktorá mala byť odsúdená (dohoda o vine a treste [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]), a či b) súčasne bolo v dotknutom rozhodnutí (dohode o vine a treste

██████████ a ██████████) jednoznačne a jasne uvedené, že ostatným osobám (mimo ██████████ a ██████████) ešte nebola vina zákonným spôsobom preukázaná. V kontexte uvedeného a pri zohľadnení konkrétnych okolností preskúmvanej veci preskúmal ústavnú udržateľnosť uznesenia najvyššieho súdu.

Aplikácia vyššie uvedených východísk v rámci preskúmania dôvodnosti ústavnej sťažnosti

32. Ústavný súd sa oboznámil so znením uznesenia najvyššieho súdu a dovolania sťažovateľa, z ktorých vyplýva, že dotknutú námietku sťažovateľ uplatnil aj v dovolacom konaní. Za podstatu jeho dovolacej argumentácie najvyšší súd považoval vyslovené pochybnosti o nezaujatosti a nestrannosti senátu prvostupňového súdu vzhľadom na prejednanie viny ██████████ (a z toho vyplývajúce prejednanie viny sťažovateľa – uvedenie celého mena ██████████ pri schválení dohody o vine a treste ██████████ a ██████████) a viny sťažovateľa v rozhodnutí o schválení dohôd o vine a treste ██████████ a ██████████. Najvyšší súd sa s touto argumentáciou vysporiadaval v časti namietaného rozhodnutia, v ktorej sa zaoberal dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku (s. 30 až 34 uznesenia najvyššieho súdu, pozn.), so záverom o jeho nenaplnení. Konštatoval, že sťažovateľom uvádzaný prípad nepatrí medzi dôvody vylúčenia sudcu z prejednávania veci. Odkázal pritom na stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktorého časť A v bode I až III citoval. Zároveň doplnil, že názor najvyššieho súdu sa premietol aj do § 31 ods. 3 Trestného poriadku (účinného od 1. januára 2019), v zmysle ktorého dôvodom vylúčenia sudcu alebo senátu nie je skoršie rozhodnutie sudcu alebo senátu o obvinenom, spoluobvinenom alebo o iných obvinených, ktorých trestné činy spolu súvisia.

33. Vo vzťahu k argumentácii o zaujatosti sudcov cez údajnú zaujatosť k ██████████ dovolací súd uviedol, že prípadná zaujatosť sa posudzuje individuálne ku každému obvinenému. Zároveň poukázal na to, že v dohode o vine a treste úplne iných obvinených nie je o sťažovateľovi, resp. jeho previazanosti s ██████████ ani zmienka. K rozsudku, ktorým bola schválená dohoda o vine a treste z 13. augusta 2012 ██████████ a ██████████, najvyšší súd ako dovolací súd vyhodnotil, že v predmetnej dohode síce nebolo v zmysle rozhodnutia Súdneho dvora (pozri bod 27 tohto nálezu, pozn.) uvedené, že proti ostatným obvineným (vrátane sťažovateľa, pozn.) sa vedie konanie a ich vina nebola právoplatne uznaná, avšak vzhľadom na to, že tieto dohody boli schválené na hlavnom pojednávaní v tej istej trestnej veci, posúdil uvádzanie daných okolností za nadbytočné. Zároveň skonštatoval, že na tomto hlavnom pojednávaní bol prítomný aj sťažovateľ a jeho obhajca, ktorí nevzniesli pripomienky k tomu, že prokurátor navrhol vypočuť ako svedkov tie osoby, u ktorých boli schválené dohody o vine a treste.

34. Keďže v ústavnej sťažnosti sťažovateľ (okrem iného) namietal aj porušenie jeho práva na spravodlivé súdne konanie v kontexte pochybností o nestrannosti vo veci konajúceho senátu prvostupňového súdu, ktorý podľa jeho názoru prejednanie jeho viny v rozsudku z 13. augusta 2013, ktorým schvaľoval dohodu o vine a treste ██████████ a ██████████ s príslušným prokurátorom, ústavný súd sa na účely komplexného posúdenia sťažovateľových námietok oboznámil aj so znením predmetného rozsudku.

35. Zo zistených skutočností je zrejmé, že vo veci konajúci senát rozhodoval v danom prípade v zložení, v akom následne rozhodol aj o vine sťažovateľa (rozsudkom špecializovaného trestného súdu, pozn.). ██████████ uzatvoril dohodu o vine a treste za skutky, ktoré sa v bodoch 1 a 3

ich popisom/vymedzením skutkovej vety v zásade zhodujú s popisom skutkov v skutkovej vete obsiahnutej v bode 1 a 5 rozsudku špecializovaného trestného súdu, ktorým bol sťažovateľ (okrem iných, pozn.) uznaný za vinného zo spáchania (v 1. bode) zločinu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona a (v bode v 5) zločinu poškodzovania cudzej veci podľa § 245 ods. 1 a 3 písm. a) a ods. 4 písm. b) s poukazom na § 141 písm. a) Trestného zákona. V bode 1 a 3 skutku dohody o vine a treste z 13. augusta 2012 bol sťažovateľ označený za člena zločineckej skupiny, a to najmä menom, priezviskom, ako aj jeho postavením v štruktúre tejto skupiny.

36. Z uvedeného je zrejmé, že pokiaľ ide o otázku, či bolo označenie sťažovateľa, ktorý sa mal podieľať na trestnej činnosti, nevyhnutné pre právnu kvalifikáciu skutku osoby [REDAKOVANÉ], ktorý mal byť odsúdený (uzatvorená dohoda o vine a treste z 13. augusta 2012), ústavný súd nemôže vyhodnotiť, že by tu tento predpoklad nebol splnený (otázkou konkrétnej formy jeho označenia sa ústavný súd v rámci svojej viazanosti rozsahom a dôvodmi ústavnej sťažnosti nezaoberal), čo nepochybne považoval za preukázané aj najvyšší súd. Predmetný záver je možné oprieť o skutočnosť, že pokiaľ ide o zločin založenie, zosnovanie a podporovanie zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona vzhľadom na zákonnú definíciu takej skupiny v § 129 ods. 4 Trestného zákona (štruktúrovaná skupina najmenej troch osôb), musí skutok obsahovať aj skutkový popis uvedených znakov tak, aby predmetný skutok nemohol byť zamenený s iným.

37. Ústavný súd sa ďalej zaoberal preskúmaním namietaného uznesenia najvyššieho súdu v kontexte druhého kritéria vymedzeného v bode 31 tohto nálezu. Konkrétne skúmal, či rozhodnutie dovolacieho súdu obsahuje ústavne udržateľný záver v otázke spôsobu, akým bolo v dohode o vine a treste z 13. augusta 2012 definované, že sťažovateľovi (v tom čase) ešte nebola zákonným spôsobom preukázaná vina. Zo samotného rozsudku, ktorým bola schválená dohoda o vine a treste z 13. augusta 2012, ako aj z namietaného uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že takéto definovanie sa v dohode o vine a treste z 13. augusta 2012 nenachádzalo. Dovolací súd považoval uvedenie okolností, že sa proti sťažovateľovi vedie trestné stíhanie a jeho vina nebola právoplatne uznaná, za „nadbytočné“ (ako to sám vyslovil). K danému záveru dospel na základe toho, že dohoda o vine a treste z 13. augusta 2012 bola schválená na hlavnom pojednávaní v tej istej trestnej veci. Ústavný súd konštatuje, že v zmysle už uvedených skutočností túto argumentáciu nemožno z ústavného hľadiska akceptovať. Z namietaného uznesenia najvyššieho súdu je pritom jednoznačné, že o jednotlivých kritériách vymedzených ústavným súdom v bode 31 tohto nálezu mal dovolací súd vedomosť, keďže na ne (na bod 45 rozhodnutia Súdneho dvora vo veci C-377/2018 z 5. septembra 2019 a rozhodnutie Súdneho dvora vo veci C-709/2018 z 28. mája 2020 – pozri bod 27 a 28 tohto nálezu, pozn.) sám (pri posudzovaní opodstatnenosti podaného dovolania) poukázal priamo v namietanom uznesení.

37.1. Pokiaľ ide o okolnosť, ktorou najvyšší súd odôvodňoval „odklon“ od jemu známej judikatúry Súdneho dvora (dohody o vine a treste boli schválené na hlavnom pojednávaní v tej istej trestnej veci), túto ústavný súd považoval za nedostatočnú hneď z dvoch dôvodov. Prvý z nich súvisí s otázkou nestrannosti súdu, ktorú je potrebné skúmať z dvoch hľadísk, a to zo subjektívneho a objektívneho hľadiska nestrannosti. V prípade subjektívneho hľadiska nestrannosti sa nestrannosť sudcu predpokladá až do predloženia dôkazu opaku (rozsudok ESLP z 1. októbra 1982 vo veci Piersach v. Belgicko). Objektívna nestrannosť sa posudzuje podľa vonkajších objektívnych skutočností. V danom prípade platí tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne

nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán. Spravodlivosť nielenže má byť vykonávaná, ale sa musí aj javiť, že má byť vykonávaná (rozsudok ESLP zo 17. 1. 1970 vo veci Delcourt v. Belgicko). Hoci sa v niektorých prípadoch môžu zdať pertraktované kritéria (bod 31 tohto nálezu, pozn.) formalistickými, práve v nadväznosti na uvedenú teóriu zdania (t. j. hodnotenie objektívnej perspektívy nestrannosti konajúceho súdu) má ústavný súd za to, že nie je možné ich považovať bez ďalšieho za nadbytočné. Ústavný súd v tejto časti pre názornosť poukazuje aj na bod 64 rozsudku ESLP vo veci Mucha proti Slovenskej republike, v ktorom ESLP vymedzil, že prvostupňový súd považoval usvedčenie spolupáchateľov sťažovateľa za súčasť konania vedeného proti nemu, a teda prinajmenšom na prvý pohľad mal zjavný podnet na to, aby zachoval súlad s predchádzajúcimi rozsudkami, pretože akékoľvek protichodné zistenia v konaní proti sťažovateľovi by mohli podkopáť dôveryhodnosť rozsudkov proti jeho spolupáchateľom.

37.2. Druhý dôvod (podľa bodu 37.1. prvej vety tohto nálezu) vidí ústavný súd v kontexte už uvedených záverov rozhodnutia Súdneho dvora C-709/2018 z 28. mája 2020. V predmetnom rozhodnutí bola z perspektívy už popísaných východísk testovaná aj slovenská právna úprava, v danom prípade v súvislosti s vyhlásením obžalovaného o vine podľa § 257 Trestného poriadku. Súdny dvor v podstate zotrval na svojich východiskách z predchádzajúcich rozhodnutí v podobných veciach, pričom zo samotného rozhodnutia vyplýva, že vo vzťahu k referenčným ustanoveniam označeným súdom v uvedenej veci nie je vylúčené, aby v rámci trestného konania začatého proti dvom osobám vnútroštátny súd najprv uznesením prijal vyhlásenie o vine prvej osoby pre trestné činy uvedené v obžalobe údajne spáchané v spolupáchateľstve s druhou osobou, ktorá neurobila vyhlásenie o vine, a následne rozhodol po vykonaní dokazovania vzťahujúceho sa na skutky vytýkané tejto druhej osobe o jej vine pod podmienkou dodržania kritérií podľa bodu 31 tohto nálezu. Pokiaľ teda Súdny dvor vyslovil takýto predpoklad v prípade schvaľovania vyhlásenia obžalovaného súdom, že je vinný zo spáchania skutku alebo niektorého zo skutkov uvedených v obžalobe (ktoré súd robí uznesením, pričom takéto rozhodnutie ani nemá povahu meritórneho rozhodnutia, pozn.), o to viac to musí platiť v prípade dohody o vine a treste, ktorá sa schvaľuje zo strany všeobecného súdu rozsudkom (v tej istej trestnej veci). Pokiaľ všeobecné súdy nevideli dôvod na aplikáciu už zmienených východísk s odôvodnením, že nešlo o dve samostatné konania, v ktorých by súd rozhodoval v rovnakom zložení, ale išlo o jedno a to isté súdne konanie, takémuto argumentu nemožno poskytnúť ústavnoprávnu ochranu. Práve naopak, ak v jednom a tom istom konaní súd rozsudkom schváli dohodu o vine a treste, v ktorom finálne uzavrie, že sťažovateľ sa mal dopustiť trestnej činnosti spolu s ostatnými osobami (bez akejkoľvek doložky, že konanie vo vzťahu k sťažovateľovi nie je ešte uzatvorené), je tým dokonca ešte viac umocnená potreba učiniť zadosť takým objektívnym prejavom nestrannosti, ktoré sú dostatočne kvalifikované ubezpečiť objektívneho pozorovateľa (sťažovateľa ako osoby, voči ktorej sa trestné konanie vedie nevynímajúc), že súd, pred ktorým obžalovaný stojí, je stále nestranný.

37.3. Najvyšší súd ako súd dovolací v namietanom uznesení tiež argumentoval, že k rovnakému záveru o nestrannosti sudcu v prípade skôr uzatvorených dohôd o vine a treste tým istým sudcom dospel ESLP 23. novembra 2010 aj vo veci Kriegisch proti Nemecku, č. 21698/06. Konštatoval, že samotná skutočnosť, že sudca už prejednával veci proti spoluobvinenému, sama osebe nepostačuje na vyvolanie pochybností o jeho nestrannosti. S poukazom na bod 544 rozhodnutia Khodorovskiy a Lebedev proti Rusku z 25. júla 2013 č. 11082/06 a č. 13772/05 tiež uviedol, že je potrebné skúmať, či predchádzajúce rozhodnutia obsahovali zistenia, ktoré prejudikovali vinu obvineného. Ústavný súd sa oboznámil aj so znením predmetných rozhodnutí, s ktorého závermi

sa v častiach, na ktoré poukázal najvyšší súd, dokonca stotožňuje, avšak tieto nemohli ovplyvniť záver o ústavnej neudržateľnosti uznesenia najvyššieho súdu v pertraktovanej časti. Práve naopak, aj v zmysle záverov označených rozhodnutí bolo potrebné skúmať, či tej-ktorej veci predchádzajúce rozhodnutia obsahovali zistenia, ktoré prejedukovali vinu obvineného – v tomto prípade dohoda o vine a treste z 13. augusta 2012. Síce je aktuálny a správny názor, že ak pri rozhodovaní o návrhu na dohodu o vine a treste obvinený odpovedal na všetky otázky „áno“, prvostupňový súd môže rozhodovať len o skutku, jeho právnej kvalifikácii, primeranosti trestu, ochrannom opatrení vo vzťahu k obvinenému, ako aj o výroku na náhradu škody v rozsahu uvedenom v návrhu na dohodu o vine a treste, avšak ani predmetný zákonný postup nebráni splneniu druhého predpokladu vo vzťahu k objektívnemu prejavu nestrannosti konajúceho súdu, t. j. jednoznačného vyjadrenia skutočnosti v odôvodnení samotného rozhodnutia, že otázky viny a trestu sú predmetom samostatného konania a do času schvaľovania dohody o vine a treste neboli ešte s konečnou platnosťou vyriešené.

37.4. Najvyšší súd sa v súvislosti s touto časťou odôvodnenia svojho rozhodnutia odvolal aj na stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu (citoval pritom jeho časť A body I až III) so záverom, že názor, ktorý bol v tomto stanovisku prezentovaný, sa preniesol aj do legislatívneho procesu a doplnenia § 31 Trestného poriadku o odsek 3, podľa ktorého dôvodom vylúčenia sudcu alebo senátu nie je skoršie rozhodnutie sudcu alebo senátu o obvinenom, spoluobvinenom alebo o iných obvinených, ktorých trestné činy spolu súvisia. Predmetný záver dovolacieho súdu ústavný súd nehodlá podrobovať kritike, avšak konštatuje, že tento dostatočne nezohľadňoval konkrétnosti preskúmvanej trestnej veci sťažovateľa (druhé kritérium podľa bodu 31 tohto nálezu, pozn.). Obdobne, ako to vyhodnotil aj ESLP vo veci Mucha proti Slovenskej republike, sú jeho obsahom relevantné všeobecné procesné záruky, avšak vzhľadom na konkrétne skutkové okolnosti preskúmvanej veci tieto neboli dostatočné.

38. Vo vzťahu k tejto časti ústavnej sťažnosti možno sumarizovať, že najvyšší súd mal pri posudzovaní dovolania sťažovateľa v čase rozhodovania vedomosť o rozhodovacej praxi najvyšších súdnych autorít týkajúcej sa už zmienených skutočností. Sám poukázal na už skoršie rozhodnutia Súdneho dvora, ktorého závery sú v podstate kritériami, ktoré ústavný súd vymedzil v bode 31 tohto nálezu. Ich správnosť (vo všeobecnosti) či aktuálnosť aplikácie na okolnosti preskúmvanej veci pritom najvyšší súd nespochybňoval. Napriek tomu ich vo veci sťažovateľa označil za nadbytočné. Urobil tak najmä z dôvodu, že dohody o vine a treste z 13. augusta 2012 boli schválené na hlavnom pojednávaní v tej istej trestnej veci za účasti sťažovateľa a jeho obhajcu. Ústavný súd nepovažoval túto argumentáciu najvyššieho súdu za dostatočnú pre prípadný „odklon“ od už zmienených kritérií. Rozhodol preto, že uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu) v súvislosti s nedostatočným vysporiadaním sa s namietanou otázkou nestrannosti súdu v dôsledku prejedukovania sťažovateľovej viny skôr, ako došlo k jeho právoplatnému odsúdeniu. Najvyšší súd tak bude mať po kasačnom náleze ústavného súdu (pozri aj bod 75 až 77 tohto nálezu, pozn.) príležitosť všetky do úvahy prichádzajúce (v podstate známe) skutočnosti nanovo posúdiť a v prípade, ak sa rozhodne analyzované kritériá nezohľadniť, tento svoj postup ústavne udržateľným spôsobom odôvodniť.

IV.1.2. K namietanému porušeniu práv v kontexte tvrdenia o nedostatočnom a nesprávnom vyhodnotení dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku:

39. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta porušenie svojich práv nedostatočným a nesprávnym vyhodnotením jeho námietok o použití nezákonne získaných dôkazov (výpovede svedka [REDAKOVANÉ], ako aj priestorových zvukových záznamov zabezpečených po 23. marci 2011), ktorých použitie v trestnom konaní nebolo s poukazom na judikatúru najvyššieho súdu (uznesenie najvyššieho súdu č. k. 2 To 15/2015 z 25. októbra 2016, Zbierka stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2017 pod č. 2) možné. Rozporuje závery dovolacieho súdu, podľa ktorého sťažovateľ v priebehu konania nenamietal nezákonnosť takýchto dôkazov. Sťažovateľ pritom tvrdí, že v podanom odvolaní, ako aj jeho doplnení namietal nezákonnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní a porušenie § 117 Trestného poriadku a od toho sa odvíjajúcu nezákonnosť získaných dôkazov. Z uvedeného dôvodu považuje vysporiadanie sa s jeho námietkami (tým spôsobom, že obsah doplnenia odvolania nemožno kvalifikovať ako námietku použiteľnosti výpovedí svedka [REDAKOVANÉ] po 23. marci 2011, pozn.) za ústavne neakceptovateľné. Dopĺňa, že v súlade s Trestným poriadkom nebolo ani zaznamenanie priestorového odposluchu na základe príkazov sudcov pre prípravné konanie, keďže tieto neboli riadne odôvodnené, na čo tiež opakovane upozorňoval.

40. Úlohou ústavného súdu nie je konkurovať všeobecným súdom, ale v konaní o ústavnej sťažnosti kvôli ústavnému dôrazu na ochranu individuálnej slobody ešte raz preveriť či všeobecné súdy, ktoré sú tiež viazané ústavou a zákonmi, pri aplikácii práva dali zadosť ústave v priestore, ktorý im právny poriadok ponecháva (m. m. II. ÚS 480/2014, I. ÚS 336/2019).

41. Ústavný súd po preskúmaní uznesenia najvyššieho súdu zistil, že predmetnými (aj dovolacími) námietkami sťažovateľa (podľa bodu 39 tohto nálezu, pozn.) sa najvyšší súd zaoberal v rámci posudzovania dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku. Najvyšší súd (ako dovolací súd) v odôvodnení tohto uznesenia prisvedčil tvrdeniu, že svedok [REDAKOVANÉ] nebol a ani nemohol byť agentom v zmysle § 117 Trestného poriadku s ohľadom na § 10 ods. (vtedy) 20 (neskôr 19) Trestného poriadku, ako aj s ohľadom na nutnosť ustanovovať agentov (okrem výnimiek, ktoré sa na daný prípad nevzťahujú) výlučne z príslušníkov Policajného zboru. K neprípustnosti využívania oznamovateľov trestného činu na odhaľovanie trestnej činnosti najvyšší súd poznamenal, že sa k tejto problematike vyjadril vo viacerých rozhodnutiach vrátane uznesenia č. k. 2 To 15/2015 z 25. októbra 2016 uverejneného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2017 pod č. 2. Pre rozhodnutie v predmetnej veci však dovolací súd považoval za podstatné to, či okolnosť uplatnená v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku bola dovolateľovi (teda aj sťažovateľovi) známa v pôvodnom konaní a namietal ju najneskôr pred odvolacím súdom. V opačnom prípade v zmysle § 371 ods. 4 Trestného poriadku tento dôvod dovolania nebolo možné použiť.

42. Najvyšší súd ako dovolací súd po preštudovaní spisového materiálu dospel k záveru, že obvinení (vrátane sťažovateľa) počas konania vo vzťahu k chránenému svedkovi [REDAKOVANÉ] spochybňovali jeho vierohodnosť pre kriminálnu minulosť, posudzovali jeho výpovede s inými dôkazmi a namietali zinscenovanie skutku svedkom na základe pokynov polície (tzv. policajnú provokáciu). Podľa jeho záverov však nenapádali použiteľnosť výpovedí chráneného svedka [REDAKOVANÉ] po 23. marci 2011 alebo záznamov z priestorového odposluchu.

Dovolací súd zhodnotil, že jedine obhajca [REDAKOVANÉ] v odvolaní žiadal, aby odvolací súd vyhodnotil výpovede [REDAKOVANÉ] okrem iného ako nezákonne získané z dôvodu, že svedok dostal ochranu v podobe dočasne odloženého vznesenia obvinenia, ktorá mu zo zákona neprináležala, t. j. namietal nezákonnosť dôkazov iba z dôvodu postavenia svedka ako „kajúcnika“. Nepoužiteľnosť dôkazov z dôvodu postupu svedka ako ne/agenta podľa zistenia dovolacieho súdu nenamietal a takúto námietku nebolo možné vyvodit' ani z obsahu odvolania. Rovnako pri vykonávaní týchto dôkazov na hlavnom pojednávaní obvinení a ich obhajcovia k nim nemali pripomienky. V zmysle záverov dovolacieho súdu nikto z obvinených nenamietal nezákonnosť odposluchov.

43. Podľa záverov dovolacieho súdu nebolo možné klasifikovať za riadne uplatnenie námietky nezákonnosti vykonaného dôkazu ani námietku sťažovateľa, ktorou argumentoval v doplnení odvolania, keďže tento sa podľa dovolacieho súdu zameral iba na nedostatky odposluchu, jeho prepisu a konštatovanie, že chránený svedok [REDAKOVANÉ] nemohol manipulovať s odposluchom, pretože nebol zamestnancom polície alebo agentom. Najvyšší súd konštatoval, že obhajoba na hlavnom pojednávaní dokonca odstraňovala rozpory vo výpovediach chráneného svedka [REDAKOVANÉ] čítaním častí zápisníc z výsluchov uskutočnených po uvedenom dátume a (v konaní pred súdom prvého stupňa, ako aj pred odvolacím súdom) obsahom zachytených rozhovorov z priestorového odposluchu argumentovala pri preukazovaní neviny obvinených a organizovaní priebehu deja zo strany polície. Z uvedeného je tak zrejmé, že najvyšší súd považoval uvedenú námietku za riadne neuplatnenú.

44. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukázal na konkrétnu časť odôvodnenia jeho odvolania, v ktorom podľa jeho tvrdenia uplatnil dotknutú námietku: *«„aj keby [REDAKOVANÉ] plnil úlohu agenta, ani vtedy by nemohol navádzať na páchanie trestnej činnosti, pritom [REDAKOVANÉ] sa nahádzal iba v pozícii svedka. Ak teda vôbec k nejakej trestnej činnosti došlo (plánovaniu), z doposiaľ zadovaných dôkazov, výsluchov obžalovaných, poškodeného, zo zvukového záznamu (odposluchu) a z telefonických hovorov [REDAKOVANÉ] s políciou je zrejmé, že to bolo na popud a z iniciatívy [REDAKOVANÉ] – čo je protizákonné, svedok aj polícia nesmie navádzať, môže iba sledovať a monitorovať“»*. Zároveň poukázal aj na nasledujúce odôvodnenie doplnenia odvolania: *«„svedkom nemôže byť osoba, ktorá sa sama aktívne zúčastňovala na skutočnostiach, o ktorých sama vypovedá“»* a že: *«„[REDAKOVANÉ] nebol zamestnancom polície, ani nebol v pozícii agenta, [REDAKOVANÉ] nemal právo používať a manipulovať s odposluchom ITP.“»*

45. Na účel posúdenia sťažovateľovej námietky sa ústavný súd oboznámil so znením odvolania sťažovateľa (vrátane jeho doplnení) podaného proti rozsudku špecializovaného trestného súdu, z ktorých vyplýva citované znenie námietky, ako aj ďalšia – súvisiaca argumentácia sťažovateľa týkajúca sa nezákonnosti vykonaných dôkazov uplatnená v doplnení dôvodov odvolania (č. l. 6361 a nasl.), ktoré bolo odvolaciemu súdu predložené na verejnom zasadnutí 12. mája 2014 (č. l. 6374). V ňom sa sťažovateľ vyjadruje aj k nezákonnosti dôkazov v nadväznosti na citáciu telefonických rozhovorov [REDAKOVANÉ] z marca 2011, a to s poukazom na rozsudok najvyššieho súdu č. k. Tzo V 5/2001 z 21. júna 2001, R 57/2002 [*„Základným procesným predpisom, ktorý upravuje trestné konanie, je Trestný poriadok. V § 2 ods. 1 ustanovuje, že nikto nemôže byť stíhaný ako obvinený inak než zo zákonných dôvodov a spôsobom, ktorý ustanovuje tento zákon. Toto ustanovenie je premietnutím zásady vyjadrenej v čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky do zákona o trestnom konaní súdom. Z toho potom vyplýva, že pokiaľ orgán činný v trestnom*

konaní iniciatívne a vlastnou aktivitou vytvorí podmienky a navodí situáciu so zjavnou snahou, aby bol trestný čin spáchaný, rozšírený jeho rozsah, resp. aby bol dokonaný, pôjde o exces z hraníc a pravidiel, v ktorých sa trestné konanie realizuje. V dôsledku toho sú dôkazy takýmto spôsobom získané od počiatku nezákonné a v trestnom konaní nepoužiteľné (§ 89 ods. 2 Trestného poriadku).“»].

46. Najvyšší súd pristúpil k sťažovateľovým odvolacím námietkam tým spôsobom, že dovolateľ vymedzil svoju argumentáciu príliš široko, resp. s poukazom na iné skutočnosti, a správne mal vymedziť namietanú otázku užšie, precíznejšie, keďže z obsahu (najneskôr) odvolania nie je explicitne zrejmé, že sťažovateľ namieta nezákonnosť (nepoužiteľnosť) konkrétnej svedeckej výpovede z dôvodu postavenia svedka ako ne/agenta.

47. Z už popísaných skutočností vyplýva, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že minimálne v rozsahu podaného odvolania uplatnil námietku týkajúcu sa nezákonnosti vykonaného pertraktovaného dôkazu v rozsahu potrebnom na to, aby následne (po podaní dovolania) mohla byť prieskumom najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho. Úlohou ústavného súdu pri tejto námietke sťažovateľa nebolo posúdiť sťažovateľom tvrdené skutočnosti nanovo a svoje závery následne porovnať s argumentáciou najvyššieho súdu, ale po preskúmaní vznesených námietok vyhodnotiť ústavnú udržateľnosť jeho uznesenia (v tomto prípade najmä rozsah a spôsob odôvodnenia a existenciu prípadného zjavného omylu či excesu pri vyhodnocovaní referenčného dovolacieho dôvodu) s ohľadom na obsah podaného dovolania. Ústavný súd dbal pri tom na to, aby našiel spravodlivú rovnováhu medzi formálnymi podmienkami dovolacieho konania, ktoré boli pre najvyšší súd v tomto prípade nosné (v okolnostiach prejednávanej veci aplikáciu § 371 ods. 4 Trestného poriadku), a materiálnu ochranu práv sťažovateľa. Už v niekoľkých svojich rozhodnutiach na najvyšší súd ako súd dovolací apeloval, že sa od neho ako najvyššej autority v rámci všeobecného súdnictva právom očakáva, že svojou meritórnou rozhodovacou činnosťou bude vytvárať stabilnú súdnu judikatúru. Nesmie pritom rezignovať na hľadanie odpovedí na otázky, pre ktoré sa dovolatelia naň obrátili a splnenie náležitostí dovolania vykladať tak prísne reštriktívne, že k meritórnemu prieskumu bude dochádzať iba sporadicky. Najvyšší súd ako súd dovolací sa má pokúsiť vždy autenticky porozumieť dovolateľovi a jeho textu ako celku. Na druhej strane nie je úlohou dovolacieho súdu „hádať“, čo povedal sťažovateľ, jeho argumenty dotvárať či precizovať (či už v dovolacom alebo v pôvodnom konaní). Táto úloha najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho je mimoriadne náročná, pretože obhajoba býva často vrstvená, budovaná cez hlavné a k nim priradené piliere obhajobnej argumentácie, ktoré sú zriedka sústredené na jednom mieste či v jednom procesnom úkone strán trestného konania.

48. Ústavný súd tak mal za úlohu preskúmať, či vyhodnotenie nesplnenia podmienky prípustnosti dovolania v zmysle § 371 ods. 4 Trestného poriadku zo strany dovolacieho súdu nie je zaťažené prílišným formalizmom na ujmu sťažovateľových práv. Stabilne judikuje, že plne rešpektuje rozhodovací priestor najvyššieho súdu vrátane jeho kompetencie ústavne konformným spôsobom vymedziť si prípustnosť a spôsob rozhodovania o dovolaní (m. m. II. ÚS 398/08, I. ÚS 18/2020), no len pokiaľ neprekročí ústavné štandardy (I. ÚS 17/01). Konanie o mimoriadnych opravných prostriedkoch nie je vyňaté z rámca ústavnoprávnych princípov, preto ústavný súd musí dbať na to, aby boli dodržané záruky spravodlivého konania. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby interpretácia prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov nebola svojvoľná ani formalistická a aby bola čo najústálenejšia (m.m. II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Prílišný

formalizmus nemôže vytvoriť neprekonateľnú bariéru, ktorá znemožní strane konania prejednať vec pred príslušným súdom, čo by nepochybne bolo v rozpore s riadnym výkonom spravodlivosti (m. m. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Kart proti Turecku, sťažnosť č. 8917/05, rozsudok Veľkej komory z 3. 12. 2009, bod 79 *in fine*).

49. Vnútroštátny súd sa v zásade musí v odôvodnení svojho rozhodnutia vysporiadať s argumentom, ktorý má dve kumulatívne vlastnosti, je a) relevantný, podstatný, významný a týkajúci sa veci (*relevant, important, pertinent*), a rovnako b) konkrétny (*specific*) (Pronina v. Ukrajine, rozsudok z 18. 7. 2006 k sťažnosti č. 63566/00, bod 25), formulovaný dostatočne jasným a presným spôsobom (*formulated in a sufficiently clear and precise manner*) (Krasulya v. Russia, rozsudok z 22. 2. 2007 k sťažnosti č. 12365, bod 52; Hiro Balani v. Spain, séria A, 1994, č. 303B, bod 28).

50. Ústavný súd konštatuje, že dovolací súd vo vzťahu k argumentácii v podanom dovolaní v časti jej referenčného rozsahu predostrel, že táto obhajobná obrana nebola využitá najneskôr pred odvolacím súdom, čím je Trestným poriadkom vylúčená možnosť uplatniť predmetný dovolací dôvod. Námietky sťažovateľa tak nepovažoval za uplatnené dostatočne jasným a presným spôsobom. Najvyšší súd ako súd dovolací pri hodnotení pre vec podstatnej otázky využil ústavnej konformný a udržateľný prístup, pričom zároveň neexistuje žiadna skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup, resp. svojvoľné závery tohto súdu nemajúce oporu v Trestnom poriadku. S námietkami sťažovateľa sa dovolací súd v napadnutom uznesení riadne vysporiadal a dal na ne sťažovateľovi adekvátnu a zrozumiteľnú odpoveď. Na jednej strane ústavný súd opakovane artikuluje smerom ku všeobecným súdom, že podania strán trestného konania musia čítať s porozumením, na druhej strane to však neznamená, že kvalifikované námietky budú strany prednášať v takých rozvoľnených súvislostiach, ktoré neumožnia presne rozpoznať ich obsah. Uvedené sa stalo aj v prejednávanom prípade, a preto ústavný súd tak v tejto súvislosti konštatuje, že nenašiel ústavný dôvod do už uvedenej argumentácie najvyššieho súdu zasiahnuť.

51. Z dôvodov uvedených v bode IV.1.2. tohto nálezu ústavný súd podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde *a contrario* ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti nevyhovel.

52. Pre doplnenie kontextu prejednáwanej veci ústavný súd dodáva, že namietaným porušením práv tým istým uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Tdo V 11/2017 zo 17. mája 2021 sa už zaoberal a rozhodoval v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 569/2021 o ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ], ktorý bol v označenej trestnej veci stíhaný a odsúdený a o ktorej v jej identickej časti (rovnakých námietok týkajúcich sa nezákonnosti dôkazu) ústavný súd uznesením z 2. decembra 2021 rozhodol tak, že ju odmietol ako zjavne neopodstatnenú. Zároveň o nich rozhodoval aj v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 48/2022 o ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ], o ktorej v jej identickej časti (rovnakých námietok) uznesením z 26. januára 2022 rozhodol tiež tak, že ju odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

IV.1.3. K namietanému porušeniu práv v kontexte vyhodnotenia dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku:

K námietke nedoručenia odvolaní ostatných obžalovaných sťažovateľovi:

53. Sťažovateľ argumentuje porušením jeho práva na obhajobu a práva na spravodlivé súdne konanie v súvislosti s vysporiadaním sa najvyššieho súdu s jeho dovolacou argumentáciou o nedoručení mu odvolaní ostatných (v tom čase) obžalovaných v čase pred konaním verejného

zasadnutia (12 a 13. mája 2014), na ktorom sa o nich rozhodovalo. Tvrdí, že z uvedeného dôvodu nemal možnosť sa s nimi dôsledne oboznámiť, poradiť sa s advokátom a prispôbiť tomu svoju obhajobu. Konkrétne poukazuje na odvolania [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], z ktorých podľa jeho názoru vyplývala podstatná zmena ich dovtedajších postojov, keďže sa nielen priznávali k vlastnej trestnej činnosti, ale usvedčovali z páchania trestnej činnosti aj jeho. Tvrdí, že k porušeniu zákona došlo už zo strany špecializovaného trestného súdu, ktorý mu odvolania nedoručil, avšak túto nezákonnosť neodstránil ani odvolací súd a nakoniec ani dovolací súd.

54. Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva: obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú.

55. Podľa § 314 Trestného poriadku predseda senátu doručí rovnopis odvolania ostatným stranám, ktoré by mohli byť rozhodnutím o odvolaní priamo dotknuté, s upozornením, že sa môžu k odvolaniu vyjadriť; len čo lehota na podanie odvolania všetkým oprávneným osobám uplynula, predloží spisy odvolaciemu súdu.

56. Čl. 50 ods. 3 ústavy zaručuje všetkým oprávneným osobám, že budú mať čas na prípravu obhajoby, že budú mať možnosť pripraviť si obhajobu a že svoju obhajobu budú môcť predniesť právne významným spôsobom buď osobne, alebo prostredníctvom svojho obhajcu. Uplatnenie práva na obhajobu nezaručuje oprávnenej osobe dosiahnutie takého rozhodnutia súdu, o ktorý sa usiluje pomocou obhajoby. Účelom práva zaručeného čl. 50 ods. 3 ústavy je poskytnutie príležitosti brániť sa obvineniu zo spáchania trestného činu (m. m. III. ÚS 175/2018).

57. Kritériom na rozhodovanie ústavného súdu musí byť najmä intenzita, akou malo byť zasiahnuté do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv alebo slobôd, a v spojitosti s tým zistenie, že v okolnostiach prípadu ide o zásah, ktorý zjavne viedol k obmedzeniu, resp. odopretiu základných práv alebo slobôd.

58. Vo vzťahu k predmetnej dovolacej námietke sťažovateľa dovolací súd uviedol, že sudy nižšieho stupňa sa riadne nespravovali § 314 Trestného poriadku, keď jednotlivé odvolania boli zaslané iba prokurátorovi (pri niektorých z nich nebolo zrejmé či vôbec boli niekomu zaslané na vyjadrenie). V nadväznosti na tvrdené porušenie práva sťažovateľa však vyslovil, že toto nedosahovalo intenzitu zásadného porušenia práva na obhajobu, keďže odvolací súd na verejnom zasadnutí konanom 12 a 13. mája 2014 oboznámil podstatný obsah spisu vrátane pochybení, ktoré boli vytýkané rozsudku prvostupňového súdu. Vo vzťahu k osobám [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] uviedol, že títo sa k svojim podaniam na uvedenom verejnom zasadnutí vyjadrovali, k čomu sťažovateľ nemal pripomienky. V nadväznosti na popísané skutočnosti teda bol toho názoru, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nebol naplnený.

59. Zo samotného odôvodnenia najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu, je zrejmé, že k určitému porušeniu zákonných ustanovení v okolnostiach preskúmvanej veci došlo. Ústavný súd teda

skúmal, či namietané porušenie zákona dosahuje ústavnoprávny rozmer, ktorý by odôvodňoval vyslovenie porušenia namietaných práv sťažovateľa. Nie každé porušenie zákona orgánom verejnej moci má totiž automaticky za následok porušenie ústavou, resp. dohovorom garantovaného práva (m. m. IV. ÚS 104/2012).

60. Zo zápisnice z verejného zasadnutia konaného 12. a 13. mája 2014 (ďalej len „zápisnica z verejného zasadnutia“), na ktorom sa rozhodovalo o odvolaniach prokurátora a obžalovaných (vrátane sťažovateľa) a ktorého sa zúčastnil sťažovateľ, ako aj jeho obhajca, vyplýva, že odvolací súd oboznámil prítomných s napadnutým rozsudkom prvostupňového súdu; pochybeniami, ktoré sa tomuto rozsudku či konaniu, ktoré mu predchádzalo, vytýkajú; podstatným obsahom dovtedajšieho trestného konania a obsahom spisu najvyššieho súdu vedeným pod sp. zn. Ns-V-10/2014 a sp. zn. Ns-V-11/2014. Sťažovateľ a ani jeho obhajca po tomto nežiadali, aby boli zo spisu oboznámené ďalšie skutočnosti, a nemali ani žiadne návrhy. Z dotknutej zápisnice nevyplýva, že by sťažovateľ či jeho obhajca namietali nedoručenie odvolaní ostatných obžalovaných či nedostatočný čas na prípravu na verejné zasadnutie z uvedeného dôvodu. Pokiaľ sťažovateľ v ústavnej sťažnosti argumentuje, že z odvolaní [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] vplynula zmena ich dovtedajších postojov, možno uviesť, že obaja ([REDAKOVANÉ] aj [REDAKOVANÉ]) boli v rámci verejného zasadnutia vyzvaní na vyjadrenie, pričom k poskytnutým stanoviskám opätovne nemali sťažovateľ, ako ani jeho obhajca pripomienky (vyplýva to zo zápisnice z verejného zasadnutia), t. j. mali príležitosť brániť sa obvineniu zo spáchania trestného činu. Vychádzajúc z už uvedených skutočností a odôvodnenia dovolacieho súdu, ústavný súd dospel k záveru, že v súvislosti s dotknutou námietkou sťažovateľa (podľa bodu 53 tohto nálezu) sa všeobecné súdy síce riadne nespravovali zákonnými ustanoveniami, toto pochybenie však nedosahovalo v okolnostiach preskúmvanej veci ústavnoprávny rozmer, ktorý by odôvodňoval vyslovenie porušenia namietaných práv sťažovateľa. Ústavný súd tu nasledoval princíp racionality v konaní o ústavných sťažnostiach, ktorý v okolnostiach individuálnych vecí prehodnocuje reálne dopady porušenia procesných práv na postavenie sťažovateľa a ochranu jeho základných práv a slobôd. Pokiaľ sťažovateľ v súvislosti s argumentáciou o nedoručení mu odvolania ostatných obžalovaných namietal aj porušenie práv zo strany odvolacieho súdu, ktorý toto pochybenie neodstránil, v tejto súvislosti je potrebné aplikovať princíp subsidiarity. Predmetnú námietku sťažovateľ totiž následne uplatnil v dovolacom konaní, o ktorej dovolací súd rozhodol ústavne udržateľne, a tak poskytol sťažovateľovi účinnú ochranu ním namietaných práv.

61. Z dôvodov uvedených v tejto časti bodu IV.1.3. tohto nálezu ústavný súd podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde *a contrario* ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti nevyhovel.

K námietke nevykonania dôkazu výsluchom svedka [REDAKOVANÉ]:

62. Sťažovateľ namieta porušenie jeho práva na obhajobu zamietnutím jeho návrhu na doplnenie dokazovania, t. j. návrhu na výsluch svedka [REDAKOVANÉ] bez akéhokolvek odôvodnenia (bod 9 tohto nálezu). Podľa jeho názoru špecializovaný trestný súd len poukázal na nemožnosť zabezpečenia tohto svedka v prípravnom konaní, pričom išlo o „*mimoriadne dôležitého svedka*“ najmä vo vzťahu k skutkom v bode 4 a 5 rozsudku špecializovaného trestného súdu. Tie boli preukazované vo vzťahu k osobe sťažovateľa len na základe výpovede svedka [REDAKOVANÉ] (podľa ktorého mal byť [REDAKOVANÉ] objednávateľom predmetných skutkov).

63. V úvode je potrebné uviesť, že sťažovateľ predmetnú argumentáciu jednoznačne nerozvíjal osobitne vo vzťahu k rozhodnutiam najvyššieho súdu či už ako odvolacieho súdu, alebo dovolacieho súdu. Napriek tejto skutočnosti sa ústavný súd zaoberal preskúmaním toho, ako sa špecializovaný trestný súd vysporiadal so sťažovateľom navrhnutým dôkazom, a zároveň aj tým, ako sa k predmetnej skutočnosti vyjadril najvyšší súd v rámci namietaného uznesenia najvyššieho súdu. Jeho úlohou bolo preskúmať či bolo posúdenie navrhovaného dôkazu (v kontexte sťažovateľom prezentovaných námietok, pozn.) špecializovaným trestným súdom a v nadväznosti na to aj vysporiadanie sa s touto otázkou v kontexte uplatneného dovolacieho dôvodu v napadnutom uznesení najvyššieho súdu ústavne udržateľné vo vzťahu k okolnostiam preskúmvanej veci. Na tento účel ústavný súd v primeranom rozsahu použil aj tzv. „Perna test“ (Perna proti Taliansku, č. 48898/99, rozsudok veľkého senátu zo 6. 5. 2003, doplnený koncepciou v zmysle rozsudku veľkého senátu ESLP vo veci Murtazaliyeva proti Rusku z 18. 12. 2018, č. 36658/05), ktorý je založený (čo i len implicitne) na posúdení troch základných kritérií: (a) či bola žiadosť o doplnenie dokazovania dostatočne odôvodnená a či sa týkala podstaty obvinenia, či (b) bol posúdený význam určitého dôkazu a či v tejto súvislosti boli súdom poskytnuté dostatočné dôvody, prečo dôkaz nebol vykonaný v priebehu súdneho konania a napokon (c) či toto rozhodnutie nenarušilo celkovú spravodlivosť konania.

64. V nadväznosti na už uvedené skutočnosti je potrebné poukázať na to, že návrh na doplnenie dokazovania musí byť pritom adekvátne a dostatočne odôvodnený, čo je potrebné posudzovať a hodnotiť s ohľadom na konkrétne okolnosti individuálneho prípadu, a nie iba v abstraktných súvislostiach [(napr. s ohľadom na štádium, v ktorom sa konanie nachádza, samotný priebeh doterajšieho konania, doterajšiu argumentáciu a stratégiu strán konania, ich procesné správanie) Pello c. Estónsko, č. 11423/03, § 33, 12. 4. 2007]. Individuálne posúdenie veci musí v sebe implikovať aj druhé kritérium, ktorým je posúdenie relevantnosti navrhovaného dôkazu a poskytnutie dostatočného odôvodnenia súdom. Úvaha súdu, ktorý nevyhovel návrhu na vykonanie určitého dôkazu, musí zodpovedať (čo sa týka rozsahu a podrobnosti poskytnutých dôvodov) argumentom, ktoré uviedla obhajoba. V tejto súvislosti možno hovoriť o priamej úmere, t. j. čím silnejšie argumenty uvádza obhajoba, tým presvedčivejšie by mali byť dôvody súdu na odmietnutie jej návrhu na výsluch svedka/svedkov. Je však súčasne vhodné pripomenúť, že nemožno od súdov vyžadovať, aby dávali podrobnú odpoveď na každý prednesený návrh obhajoby, dôvody by však mali byť kvalitou adekvátne (napr. v zmysle kritérií Van de Hurk c. Holandsko, 19. 4. 1994, § 61, séria A č. 288 a Boldea c. Rumunsku, č. 19997/02, § 30, 15. 2. 2007). V zmysle tretieho kritéria, tzv. Perna testu, je nutné skúmať, či v prípade, ak súd odmietne návrh na výsluch svedka, bola dodržaná spravodlivosť súdneho konania ako celku. V tejto súvislosti je vhodné prízvukovať, že sa tak má diať vo vzťahu k priebehu celého konania, a nie na základe izolovaného posúdenia jednej konkrétnej skutočnosti alebo udalosti. Práve posúdenie veci v zmysle posledného tretieho kritéria má za následok, že test bude dostatočne flexibilný, a nie príliš formalistický.

65. Ústavný súd pristúpil k posúdeniu námietky sťažovateľa definovanej v bode 62 tohto nálezu v zmysle definovaných kritérií. S týmto cieľom sa oboznámil so znením napadnutých rozhodnutí, s rozsudkom špecializovaného trestného súdu, prílohami pripojenými k ústavnej sťažnosti, ako aj so súdnym spisom (sp. zn. PK-1 T 10/2012, zväzok XIV. pozn.). Ústavný súd zistil, že sťažovateľ uplatnil návrh na vykonanie výsluchu svedka [REDACTED] na hlavnom

pojednávani konanom 22. apríla 2013. Sťažovateľ chcel vykonať navrhovaný dôkaz, ktorý sa nepodarilo vykonať v priebehu prípravného konania, z dôvodu potvrdenia, resp. vyvrátenia tvrdenia o tom, či sa v minulosti niekedy so svedkom stretli, v nadväznosti na čo by sa overila dôveryhodnosť iného svedka – [REDAKOVANÉ]. Výsluch svedka mal byť podľa špecializovaného trestného súdu uskutočnený „v súvislosti so skutkom na škodu“ [REDAKOVANÉ].

66. Z pripojeného súdneho spisu ústavný súd ďalej zistil, že o navrhovanom dôkaze rozhodol špecializovaný trestný súd uznesením na hlavnom pojednávaní konanom 14. mája 2013 tak, že návrh na výsluch svedka [REDAKOVANÉ] z 22. apríla 2013 so stručným odôvodnením zamietol. Z uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že sťažovateľ túto svoju námietku subsumoval pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Najvyšší súd sa predmetnou problematikou explicitne zaoberal v rozsahu strán 27 a 28, keď z časti prisvedčil námietkam sťažovateľa o predčasnosti zamietnutia návrhu na výsluch tohto svedka, keď súd prvého stupňa ani nevyvinul úsilie ho predvolať. Na druhej strane však konštatoval, že medzi práva sťažovateľa nepatrí právo na vyhovenie všetkým návrhom na vykonanie dokazovania, ale je na všeobecnom súde uvážiť, ktorý dôkaz považuje za relevantný na zistenie skutkového stavu bez dôvodných pochybností. Poukázal na to, že dôvodom nevykonania navrhovaného dôkazu bola jednak nemožnosť zabezpečenia prítomnosti svedka už v prípravnom konaní, v ktorom sa zjavne odmietal zúčastniť výsluchu, ako aj dostatok iných dôkazov. V nadväznosti na to prezentoval názor o tom, že vo veci sťažovateľa boli vypočutí aj ďalší svedkovia a poškodení, ktorí preukazovali jeho vinu (a iných), t. j. podľa názoru najvyššieho súdu predmetná výpoveď „by zrejme nemohla byť rozhodujúcim dôkazom o nevine“ sťažovateľa. Najvyšší súd uzatvoril, že dôvodnosť zamietnutia návrhu nebol oprávnený skúmať.

67. V kontexte zistených skutočností a vopred nastavených kritérií ústavný súd posudzoval, či v okolnostiach preskúmvanej veci ide o ústavne udržateľné vysporiadanie sa so sťažovateľovými námietkami zo strany všeobecných súdov. Sumarizuje, že návrh sťažovateľa na vykonanie dôkazu bol v podstate odôvodnený potrebou preukázania vierohodnosti svedka [REDAKOVANÉ] čo sťažovateľ považoval za zásadné. K nevykonaniu navrhovaného dôkazu malo dôjsť z dôvodu nemožnosti zabezpečenia svedka v prípravnom konaní s poukazom na to, že súd mal k dispozícii dostatok iných dôkazov na usvedčenie obžalovaných z dotknutého skutku. Prvostupňový súd teda nepovažoval tento dôkaz za rozhodujúci pre objasnenie skutkových okolností (poukázal pritom na rozhodujúce dôkazy), pričom podotkol, že v priebehu trestného konania vyhovel celému radu iných návrhov na doplnenie dokazovania (s čím sa stotožnil aj odvolací súd). Dovolací súd, k tejto otázke (k skutkom pod bodmi 4 a 5 rozsudku špecializovaného trestného súdu) uzatvoril, že vo veci sťažovateľa boli vypočutí aj ďalší svedkovia a poškodení, ktorí preukazovali jeho vinu, pričom táto výpoveď „by zrejme nemohla byť rozhodujúcim dôkazom o nevine“ sťažovateľa. Dotknutému návrhu na vykonanie dôkazu teda zodpovedalo odôvodnenie rozhodnutí všeobecných súdov o jeho nevykonaní, z ktorých vyplynulo, že tento dôkaz nebol vo veci jediným a rozhodujúcim.

68. Vo vzťahu k jednotlivým kritériám tzv. Perna testu (bod 64 tohto nálezu, pozn.) ústavný súd identifikoval problém v rámci tretieho posudzovaného kritéria, t. j. celkovej spravodlivosti konania v spojení s časťou odôvodnenia, v ktorej dovolací súd poukázal na „viacerých svedkov a poškodených“, ktorí preukazovali vinu sťažovateľa. Na posúdenie tohto kritéria môže mať vplyv

aj to, aká skutočnosť mala byť vykonaním navrhovaného výsluchu preukázaná, resp. spochybnená. Pokiaľ by mal byť navrhovaným výsluchom svedka spochybnený jeden z priamych dôkazov, resp. jediný priamy dôkaz pre usvedčenie sťažovateľa, zamietnutím jeho vykonania bez dostatočného odôvodnenia mohli vzniknúť dôvodné pochybnosti o celkovej spravodlivosti konania. Z tvrdení sťažovateľa (ale aj z odôvodnenia rozsudku špecializovaného trestného súdu) vyplýva, že takýmto jedným priamym dôkazom usvedčujúcim sťažovateľa zo spáchania skutkov v bode 4 a 5 bola osoba [REDAKOVANÉ] ku ktorého spochybneniu malo smerovať vykonanie dôkazu výsluchom [REDAKOVANÉ]. Ak sťažovateľ nedostal ani len príležitosť (súd sa ani nepokúsil predvolať svedka alebo iným zákonným spôsobom zabezpečiť jeho prítomnosť na hlavnom pojednávaní) spochybniť vierohodnosť hlavného usvedčujúceho dôkazu v jeho neprospech, vyvoláva to otázky týkajúce sa celkovej spravodlivosti konania v namietanej časti. Pochybnosť o ústavnej udržateľnosti v uvedenom rozsahu prehlbuje aj konštatovanie samotného najvyššieho súdu v odôvodnení napadnutého rozhodnutia, v ktorom tento uvádza, že výpoveď svedka „*by zrejme nemohla byť rozhodujúcim dôkazom o nevine*“ sťažovateľa.

68.1. Bez zrozumiteľného, logického a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdu nemožno za obvyklý postup prijať stav, ak súdy vykonajú dôkazy navrhnuté obžalobou a dôkazy navrhnuté obhajobou odmietnu s odôvodnením, že už existuje dostatočná dôkazná báza pre odsúdenie obžalovaného. Je potrebné vyvážené posúdiť a preskúmať nielen verziu skutočností prezentovaných obžalobou, ale aj takú verziu vo vzťahu k rozhodujúcim okolnostiam prípadu, ktorou sa bráni obhajoba (m. m. Vasaráb a Paulus proti Slovenskej republike, rozsudok z 15. decembra 2022 k sťažnostiam č.28081/19 a 29664/19). Samozrejme tento prístup nemožno vnímať paušálne a nie je možné vylúčiť ani situáciu, že dôkazný stav bude natoľko presvedčivý, že dôkazné návrhy obhajoby môžu byť súdom v individuálnych okolnostiach prejednávanej veci vyhodnotené ako nadbytočné. Na to však musí nadväzovať pregnantná súdna argumentácia, ktorá tento postup vysvetlí bez vyvolania pochybností o spravodlivosti samotného konania.

69. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju súdobú aplikačnú prax odvíjajúcu sa od nálezu ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 546/2020 z 23. februára 2021 [postupne osvojenú zo strany ďalších senátov ústavného súdu (I. ÚS 343/2022, I. ÚS 339/2022, II. ÚS 514/2022, II. ÚS 559/2021, III. ÚS 302/2022, IV. ÚS 15/2023 atď.)], v zmysle ktorej dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nezodpovedá právo na obhajobu len vo formulačnom rozsahu čl. 50 ods. 3 ústavy (primeraný čas na prípravu obhajoby a možnosť obhajovať sa sám alebo prostredníctvom obhajcu), ale obhajobné práva v kontexte spravodlivého procesu podľa čl. 6 dohovoru, a teda aj v rozsahu čl. 46 ods. 1 ústavy (s odrazom najmä v § 34 Trestného poriadku). Z hľadiska dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ide o prieskum obhajobného atribútu spravodlivého procesu spočívajúci vo vyhodnotení dovolacím súdom, či sa skôr konajúce súdy spoľahlivo a nearbitrárne vyrovnali v odôvodnení svojich rozhodnutí s otázkami podstatnými pre rozhodnutie, čo zodpovedá obhajobným právam obvineného. Takou (kľúčovou) otázkou môže byť podľa okolností prípadu aj preskúmané odmietnutie výsluchu svedka, pričom dovolací súd ju nehodnotí v pozícii prvostupňového súdu alebo odvolacieho súdu (teda ako primárne skutkovú otázku, resp. otázku hodnotenia dôkazov), ale spôsob vysporiadania sa s ňou v odôvodnení rozhodnutia (v konečnom dôsledku) odvolacím súdom (do úvahy sa berie komplex oboch rozhodnutí, a to preskúmaného a prieskumného, resp. druhostupňového). Na odobrenie záverov skôr konajúcich súdov musí ísť o vyrovnanie sa s dotknutou otázkou udržateľným spôsobom, dovolací súd nemusí nevyhnutne dospieť k rovnakému spôsobu vyriešenia

tejto otázky (stotožniť sa s obsahom a rozsahom vlastnej úvahy skôr konajúceho súdu o otázke vyhovieť alebo odmietnutia predmetného návrhu, taká úvaha však musí byť v odôvodnení relevantne prítomná). V tom je paralela s posudzovaním predmetných okolností ústavným súdom (keď ochranou ústavnosti je aj všeobecný, najmä najvyšší súd) a podľa naznačených kritérií posudzoval aj ústavný súd rozhodnutie najvyššieho súdu. Rozdiel spočíva v tom, že sa pri posudzovaní dôvodnosti ústavnej sťažnosti k uplatneným námietkam sťažovateľa a vo vzťahu k dotknutým častiam odôvodnenia ústavnou sťažnosťou napadnutého rozhodnutia priradujú aj referenčné ustanovenia ústavy a dohovoru. Pri hodnotení rozhodnutia súdu nižšieho stupňa dovolacím súdom nie je prekážkou ani § 371 ods. 7 Trestného poriadku, ktorý pokrýva nemožnosť atakovania (len) odôvodnenia rozhodnutia bez smerovania k odlišnému rozhodnutiu vo veci samej (výrokom dovolaním napadnutého rozhodnutia).

70. Sumarizujúc všetky už uvedené argumenty, ústavný súd v rámci kultivovaného súdneho dialógu artikuluje najvyššiemu súdu ústavnú neudržateľnosť napadnutého uznesenia pri posudzovaní dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Ústavný súd považoval argumentáciu dovolacieho súdu v časti, v ktorej sa tento vysporiadal s námietkami sťažovateľa o nevykonaní dôkazu výsluchom [REDAKOVANÉ], za nedostatočnú. Preto rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu). Najvyšší súd bude mať po kasačnom náleze ústavného súdu (pozri bod 75 až 77 tohto nálezu, pozn.) príležitosť všetky do úvahy prichádzajúce skutočnosti nanovo posúdiť a svoj postup ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodniť.

K ostatným námietkam sťažovateľa (bod 10 tohto nálezu):

71. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta vysporiadanie sa dovolacieho súdu s jeho dovolacou námietkou, že v skutkových vetách skutkov v bode 4 a 5 rozsudku špecializovaného trestného súdu nie je zmienka o tom, že by boli spáchané členmi zločineckej skupiny, t. j. nie je z nich zrejmé, že by bol prepojený s už postavenými osobami a koordinovane konal s nimi s cieľom získať finančný prospech.

72. Najvyšší súd posúdil predmetnú dovolaciu námietku sťažovateľa s poukazom na § 371 ods. 5 Trestného poriadku. Uviedol, že trest mu bol uložený za obzvlášť závažný zločin úkladnej vraždy v štádiu prípravy (skutok v bode 10 rozsudku špecializovaného trestného súdu) ako čin najprísnejšie trestný, a teda prípadné konštatovanie absencie výslovného popisu prepojenia s inými členmi zločineckej skupiny a ich cieľmi v skutkoch 4 a 5 rozsudku by jeho postavenie nezmenilo (s. 42 uznesenia najvyššieho súdu). Ústavný súd uvádza, že výklad a použitie príslušného ustanovenia Trestného poriadku sledovalo jeho zmysel a účel. Ústavný súd nepovažuje odôvodnenie namietaného rozhodnutia ani za nedostatočné a hodnotí ho ako ústavne konformné.

73. Pokiaľ sťažovateľ vyjadroval nesúhlas so znením zákonnej právnej úpravy platnej a účinnej v rozhodnom čase, ústavný súd uvádza, že v konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy aktuálne nemá právomoc posudzovať a rozhodovať o prípadnom nesúlade dotknutej zákonnej regulácie s ústavou a nedisponuje ani legitimitáciou na podanie návrhu na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy.

74. Aj v súvislosti s ostatnými námietkami sťažovateľa ústavný súd podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde *a contrario* ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti nevyhovetl.

Spoločne k bodom IV.1.1. a IV.1.3. (v časti o námietke nevykonania dôkazu výsluchom svedka [REDACTED]):

75. Podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Ústavný súd zruší aj iný zásah, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa, ak to pripúšťa povaha zásahu. Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

76. Ústavný súd sumarizuje, že výsledkom preskúmania uznesenia najvyššieho súdu v bodoch IV.1.1. a IV.1.3. (v časti o námietke nevykonania dôkazu výsluchom svedka [REDACTED]) tohto nálezu je vyslovenie porušenia práv sťažovateľa (pozri bod 38 a 70 tohto nálezu, pozn.), v nadväznosti na čo ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde uznesenie najvyššieho súdu zrušil (bod 2 výroku tohto nálezu) v tej časti výroku, ktorá sa vzťahuje na osobu sťažovateľa, a vec vrátil dovolaciemu súdu na ďalšie konanie.

77. Úlohou dovolacieho súdu bude v ďalšom konaní vo veci opätovne rozhodnúť v súlade s právnym názorom ústavného súdu (§ 134 zákona o ústavnom súde). Bude sa musieť v novom rozhodnutí náležitým spôsobom vysporiadať s obhajobnou argumentáciou sťažovateľa týkajúcou sa i) námietky nevykonania dôkazu výsluchom svedka [REDACTED] v kontexte sťažovateľom uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku a ii) nestrannosti vo veci konajúceho senátu prvostupňového súdu v kontexte sťažovateľom uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku a použitej judikatúry najvyšších súdnych autorít.

IV.2. K namietanému porušeniu práv rozsudkom najvyššieho súdu:

78. Pri posudzovaní namietaného porušenia práv sťažovateľa vo vzťahu k rozsudku najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu ústavný súd vychádzal z tej skutočnosti, aké námietky sťažovateľ podľa obsahu ústavnej sťažnosti uplatnil proti tomuto rozhodnutiu (argumenty, ktoré mohli byť dôvodmi dovolania či tie, ktoré neboli dovolacím dôvodom). Vo všeobecnosti je možné uviesť, že hoci sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti namietal aj porušenie práv rozhodnutím odvolacieho súdu, jeho argumentácia smerujúca proti tomuto rozhodnutiu sa v ústavnej sťažnosti takmer nenachádza. Okrem námietok týkajúcich sa nedoručenia mu odvolaní odvolacím súdom (s čím sa ústavný súd vysporiadal v bode 61 tohto nálezu) považoval ústavný súd zmienky týkajúce sa tohto rozhodnutia len za súčasť sťažovateľovej ústavnoprávnej argumentácie.

79. Z dôvodov uvedených v bode 78 tohto nálezu ústavný súd podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde *a contrario* ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti nevyhoviel.

V.

Finančné zadosťučinenie

80. Sťažovateľ si v ústavnej sťažnosti uplatnil aj nárok na finančné zadosťučinenie v sume 15 000 eur na účel kompenzácie nemajetkovej ujmy, ktorá mu mala vzniknúť porušením jeho práva na prejednanie veci v primeranej lehote a porušením práva na obhajobu.

81. Ústavný súd uvádza, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo, a to spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. III. ÚS 169/2020, III. ÚS 298/2021, III. ÚS 481/2021).

82. Ústavný súd dospel k záveru, že vyslovenie porušenia práv s'ťažovateľa a s tým spojené zrušenie uznesenia najvyššieho súdu je v okolnostiach s'ťažovateľovej veci dostatočným zadost'učinením, čím bola ujma, ktorá mu vznikla, kompenzovaná. Zároveň je nemenej podstatné dodať, že o finančné zadost'učinenie s'ťažovateľ žiadal v súvislosti s vyslovením porušenia práva na obhajobu a prejednanie veci v primeranej lehote. Porušenie týchto práv však ústavný súd v nadväznosti na s'ťažovateľove námietky nevyslovil. V nadväznosti na uvedené skutočnosti s'ťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie nepriznal (bod 4 výroku tohto nálezu, pozn.).

VI.

Trovy konania

83. Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 797,31 eur.

84. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu a vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur a v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. S'ťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej s'ťažnosti ústavnému súdu, doplnenie ústavnej s'ťažnosti) a jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 (vyjadrenie k vyjadreniu najvyššieho súdu), čo predstavuje celkom sumu 797,31 eur. Písomné vyjadrenie s'ťažovateľa doručené 17. februára 2023 ústavný súd nevyhodnotil vzhľadom na jeho obsah ako podanie rozhodné pre rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal. Zároveň nepriznal odmenu ani za písomné vyjadrenie s'ťažovateľa doručené ústavnému súdu 23. mája 2022, keďže predmetné (rukou písané) vyjadrenie s'ťažovateľ nezasielal prostredníctvom právnej zástupkyne.

85. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne s'ťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. septembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu